

УДК 811.161.2:378.14:37.015.31

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2024.4.2>

К. Я. КЛИМОВА

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри іноземних мов,

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

Електронна пошта: klimov999@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-0566-4044>

**«НАУКА ПРО РІДНОМОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ» ІВАНА ОГІЄНКА:
СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО
СВІДОМОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті досліджуються теоретичні засади та практичні аспекти проблеми формування здобувача вищої освіти як національно свідомої мовної особистості на заняттях із ділової української мови у закладі вищої освіти. Актуальність наукової розвідки автор вбачає у зростанні ролі державної мови у суспільстві та інтересу молоді до наукової спадщини видатних патріотів України. Основною метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності використання есея Івана Огієнка «Наука про рідномовні обов'язки» як засобу формування національно свідомої мовної особистості фахівця в умовах змішаного навчання. Відповідно до мети послідовно вирішено низку завдань: проаналізовано джерельну базу, на основі якої запропоновано дефініцію поняття «національно свідомі мовна особистість здобувача вищої освіти»; розроблено програму експериментального дослідження; оновлено зміст завдань за темами курсу ділової української мови, до якого введено опрацювання висловлювань Івана Огієнка із названої вище праці; апробовано оригінальні завдання у процесі навчання першокурсників за ротаційною моделлю; узагальнено результати експериментального дослідження.

Автор узагальнює виклики, із якими стикається викладач вищої школи під час викладання української мови за ротаційною моделлю змішаного навчання, таких як: неузгодженість завдань для аудиторної та позааудиторної роботи, слабкий інтерес студентів до вивчення праць відомих українців минулого, свідоме ігнорування норм літературної мови під час професійного спілкування, психологічний дискомфорт першокурсників у процесі виголошення промов перед аудиторією, порушення правил академічної доброчесності. Зазначені виклики окреслено в результаті проведення констатувального експерименту, що зумовило необхідність розробки та впровадження у навчальний процес програми експериментального навчання (протягом навчального семестру). У статті вміщено низку оригінальних завдань для позааудиторної та аудиторної роботи, які відповідають темам курсу ділової української мови. На початку кожного завдання – висловлювання із праці Івана Огієнка «Наука про рідномовні обов'язки» (1936 р.), яке ілюструє те чи інше питання теми, спонукає студентів до роздумів та творчої діяльності. Дані контрольного експерименту, оброблені за допомогою методів математичної статистики у цілому засвідчили ефективність впроваджених завдань і позитивну динаміку процесу формування національно свідомої мовної особистості студентів-нефілологів.

Перспективами цього дослідження є окреме лінгводидактичне студіювання питань формування академічної доброчесності та риторичної компетентності із використанням праць видатних українців.

Ключові слова: національно свідомі мовна особистість здобувача вищої освіти, ділова українська мова, ротаційна модель змішаного навчання, аудиторна та позааудиторна робота, «рідномовні обов'язки», мовні норми, «чуття мови».

Постановка проблеми. Становлення мовної особистості майбутнього фахівця відбувається в освітньому просторі ЗВО, де педагогічні категорії навчання, виховання і розвитку є визначальними та взаємопов'язаними. Із огляду на увагу сучасного суспільства до націєтворчої та державотворчої функцій української мови, проблема формування фахівця, якому притаманні почуття національної гідності, свідоме ставлення до мови як до потужного засобу комунікативного впливу, повага до духовно-

інтелектуальної спадщини, закладеної у працях видатних українців, є актуальною.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Чимало мовознавчих, психологічних, філософських, політологічних, етнопедагогічних та лінгводидактичних праць присвячено дослідженню змісту і структури національно свідомої мовної особистості: у цій площині науковцями розглянуто поняття «національна свідомість», «національна самосвідомість», «мовна особистість», «національно свідомі

особистість» (І. С. Вдовенко, В. А. Савчук, Г. М. Розлуцька, О. А. Слижук, Л. О. Кочубей, М. І. Пентилюк, І. М. Хом'як, Т. А. Коць, Т. П. Магдич та ін.). Теоретичні засади мовної політики в незалежній українській державі є предметом багатьох огієнкознавчих наукових розвідок (М. С. Тимошик, Г. П. Васянович, Л. М. Марчук, Є. І. Сохацька, С. А. Копилов, О. М. Завальнюк, О. А. Копусь, О. А. Дубасенюк та ін.).

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально довести ефективність формування національно свідомої мовної особистості фахівця засобом використання основних положень праці Івана Огієнка «Наука про рідномовні обов'язки» під час змішаного навчання з курсу ділової української мови на нефілологічних факультетах ЗВО. Досягненню окресленої мети сприяє послідовне вирішення таких завдань, як-от: 1) аналіз джерельної бази з проблеми; 2) розроблення та проведення педагогічного експерименту; 3) забезпечення здобувачів відповідними дидактичними матеріалами для змішаного навчання у системі Moodle; 4) узагальнення результатів експерименту та окреслення перспектив дослідження.

Результати та дискусії. Дослідження проблеми формування національно свідомої мовної особистості фахівця потребує з'ясування низки ключових понять. Імпонує дефініція *національно-мовної особистості*, запропонована Іриною Гусак: «Національно-мовна особистість – це носій рідної мови, який не лише має лінгвістичні знання, є взірцем висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою, але й створює навколо себе україномовне середовище, впроваджує культуру, звичаї та традиції в усі сфери суспільного життя» [Гусак : 30]. Під *національною свідомістю* Галина Поперечна розуміє «наявність у кожного, хто відчуває свою приналежність до нації, відчуття єдиного фізичного та духовного простору, єдності релігійного почуття, мови, традицій, спрямування культури та громадського життя, знання справжньої історичної долі народу, його національних героїв і будівничих, святих і геніїв, всього того, що створює національний образ світу» [Поперечна : 185].

На аналітико-констатувальному етапі експериментального дослідження було проана-

лізовано ці та інші визначення під кутом зору лінгводидактики і сформульовано власну дефініцію поняття «національно свідомо мовна особистість здобувача вищої освіти»: *професійно компетентний фахівець зі сформованим почуттям національної гідності, який має систематизовані знання про мову, історію та культуру свого народу та використовує їх під час мовленнєвого спілкування у професійній та інших сферах життя*. Наведене визначення було обрано за основу для окреслення критеріїв та рівнів сформованості національно свідомої мовної особистості майбутнього фахівця-нефілолога у ЗВО і дало змогу у подальшому сформулювати робочу гіпотезу нашого дослідження.

Національно свідомо мовна особистість здобувача вищої освіти закономірно формується під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників: освітній простір передбачає полісуб'єкту взаємодію студента з викладачами, одногрупниками, знайомими, друзями, рідними, односельцями, вплив засобів масової комунікації та сучасної попкультури. У цьому розмаїтті викладач української мови стикається із кількома *викликами*, які спонукають його до пошуку оптимальних педагогічних методів і прийомів. Так, педагогічне діагностування (усне та письмове опитування, анкетування, спостереження), проведене нами у 2023/2024 н. р. серед 238 першокурсників нефілологічних спеціальностей Поліського національного університету, засвідчило, що цими викликами є: 1) перевага технології змішаного навчання, яка поєднує форми самостійного позааудиторного опрацювання Інтернет-ресурсів із аудиторними заняттями, і – як наслідок – слабка скоординованість різних видів діяльності; 2) низький рівень цікавості молоді до вивчення наукових, публіцистичних праць видатних українських істориків, мовознавців, політиків минувшини (у 72% здобувачів); 3) свідоме ігнорування здобувачами норм літературної мови, особливо правописних, «культивація» суржика, інвективної лексики (у 33% здобувачів); 4) порушення академічної доброчесності – невміння грамотно оформити посилання на джерела, некоректне цитування, списування тощо (у 85% першокурсників); 5) низький рівень риторичної компетентності, недостатньо сформовані навички професійного спілкування, психологічні бар'єри у різ-

них видах мовленнєвої діяльності (у 54% осіб). Аналіз отриманих даних зумовив необхідність розробити програму експериментального навчання, для реалізації якої було обрано ротаційну модель («перевернутий клас»).

Обсяг курсу «Ділова українська мова» розраховано на 120 годин, із-поміж них 70–80 відведено на самостійну роботу, що передбачає використання навчальних платформ (зокрема Moodle) із розміщеними матеріалами для індивідуального опрацювання. Без внесення коректив до теоретичних питань на сторінці дисципліни було оновлено зміст завдань для змішаного (онлайн- та офлайн-) навчання. Із метою привернути увагу першокурсників до наукової та публіцистичної спадщини Івана Огієнка, зокрема до актуальних на сьогодні положень праці «Наука про рідномовні обов'язки», ми розпочинали важливі теми курсу уривками із есея. Наведемо приклади завдань (за тематикою).

Тема: «Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні». Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.

Завдання. У Варшаві в 1935–1937 рр. виходив друком журнал «Наша культура», де редактором, видавцем та автором статей був І. І. Огієнко. У 32 томах періодичного видання вміщено близько 200 статей з питань філології, культурології, етнографії, спрямованих на збереження української мови, культури та консолідацію нації [Сохацька]. Із-поміж відомих українців багато друкувався у виданні Спиридон Черкасенко, уродженець Херсонщини (зараз Миколаївщина, м. Новий Буг), – письменник, літературознавець, педагог, просвітник, який чималу частину свого творчого доробку присвятив опису життя шахтарів початку ХХ століття. Не випадково Іван Огієнко розпочав свій знаменитий есей «Наука про рідномовні обов'язки» останньою строфою з поезії Спиридона Черкасенка, написаною 17 грудня 1934 року. Отже, з огляду на актуальність цих рядків, проаналізуйте зміст і мовні особливості повного тексту вірша: «*О рідна мово, скарбе мій! В мертвотних напастях чужини Ти – мій цілющий, мій єдиний Душі підбитої наній...Нехай гнобить за роком рік Надій нездійснених напруга – В тобі*

міцна моя потуга, На всі скорботи певний лік. І в краї рідному терпінь – Путі невідомі Божі! – Стоїш ти гордо на сторожі Народних прагнень і святинь. Плюндрує все хижак лихий: Мій рідний край – сумна пустиня...Лиш ти стоїш, як та твердиня, О рідна мово, скарбе мій» [Черкасенко]. Дайте відповіді на запитання: 1. Що ви знаєте про життя та діяльність С. Ф. Черкасенка? (підготуйте презентацію на аудиторне заняття). 2. Чому, на ваш погляд, І. І. Огієнко обрав рядки з поезії «О рідна мово, скарбе мій!» в якості епіграфу до свого есею? (усна відповідь) 3. Які художні засоби виразності використовує автор? Наведіть приклади (письмова відповідь). 4. Чому вірш актуальний в умовах російської агресії в Україні? (усна відповідь).

Тема: «Державна мова у професійному дискурсі». Функції мови. Поняття державної, загальнонародної, рідної, національної та літературної мови.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «*Рідна мова – найголовніший наріжний камінь існування народу як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу»* [Огієнко]. Порівняйте визначення поняття «рідна мова», запропоноване Іваном Огієнком, із дефініціями у сучасній науці. Які найважливіші ознаки рідної мови підкреслюють мовознавці? Скористайтеся матеріалами «Енциклопедії Сучасної України» [Кравець]. Складіть конспект.

Тема: «Основи культури української мови». Етикет ділового спілкування. Стандартні етикетні ситуації.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «*Народ, що не розуміє сили й значення рідної мови й не працює для збільшення культури її, не скоро стане свідомою нацією й не стоїть на дорозі до державности»* [Огієнко]. Ознайомтеся зі статтею О. Д. Святоцького «Українська державність: поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення» [Святоцький]. 1. Що ви знаєте про атрибути української державності (національні символи) *територія, мова, культурні традиції, національні звичаї?* (усна відповідь). 2. У жовтні 2018 р. Верховна Рада ухвалила такий атрибут державності, як *національне гасло*: «Слава Україні! Героям Слава!»: спочатку він використовувався як офіційна форма вітання для ЗСУ та Націо-

нальної поліції України. Яке значення у суспільстві має це гасло наразі? Чи можна назвати його формулою мовного етикету? Дайте письмову відповідь на запитання.

Тема: «Основи культури української мови». Мова й культура мовлення в житті комунікатора. Комунікативні ознаки мовлення. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.

Завдання: 1. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «Соборна літературна мова, заціплюючи народові шляхетне почуття одности, сильно допомагає йому творити національно міцну інтелігенцію й національно міцні характери» [Огієнко]. Наведіть сучасний відповідник до слів *заціплювати, одність*. Як чинний Український правопис (2019 року) пропонує записувати закінчення родового відмінка іменників *незалежність, любов, честь, єдність, дежавність* та ін.?

2. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «У народа, що не знає соборної літературної мови, а тим самим не знає й почуття всенаціональної одности й карности, панує політична й культурна анархія, що приносить йому безсилля, ліпшезнайство, продажність, хрунівство, винародовлення, зраду» [Огієнко]. Скориставшись лексикографічними та іншими джерелами, поясніть значення слів *карність, анархія, хрунівство, ліпшезнайство, винародовлення*. Запишіть синоніми до них.

Тема: «Загальнонаукова та галузева термінологія в українській мові». З історії української наукової мови. Формування та розвиток загальнонаукової і галузевої термінології. Наукове спілкування і мовленнєва культура науковця.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «Народ, що прагне стати державним, мусить заздальгідь пильно вироблювати собі й найрізнішу технічну термінологію цілого державного життя: комунікаційну, військову правничу, урядову, канцелярійну, шкільну й т. ін. У народі державного термінологію творить ціле урядове життя, а в недержавного – державна свідомість інтелігенції»; «Своя добре створена й усталена національна наукова термінологія сильно збільшує цінність культури народу»; «Студент вищої школи, де б він не

вчився, мусить добре знати й рідномовну термінологію свого фаху» [Огієнко]. 1. Укладіть список термінологічних словників за обраним фахом (5-8 джерел). 2. Підготуйте презентацію на тему: «Роль Івана Огієнка у розвитку українського термінознавства ХХ ст.», опрацювавши статтю Л. М. Марчук «Термінологія на сторінках часопису Івана Огієнка» [Марчук].

Тема: «Риторична компетентність фахівця». Публічний виступ (промова) як показник рівня риторичної компетентності фахівця-професіонала.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «Кожен інтелігент, що публічно промовляє: зо сцени, в церкві, в суді, в школі, на зборах, на відчитках і т. ін., обов'язаний промовляти тільки соборною літературною мовою й вимовою» [Огієнко]. 1. Керуючись нормами літературної мови та риторичними вимогами, укладіть текст промови (за вибором): «Слово на захист книги», «Герої не вмирають», «Бути добродішним – важливо». 2. Підготуйтеся до публічного виголошення своєї промови перед однокласниками на занятті.

Тема: «Переклад та редагування текстів професійного спрямування. Особливості редагування фахового тексту». «Чуття мови» як важлива риса мовної особистості.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «При розмовах... виправляють один одному помилки супроти своєї соборної літературної мови. Ображатися за ці поправки невільно» [Огієнко]. 1. Перевірте своє «чуття мови» – уміння помічати помилки в мовленні, виправляти їх та пояснювати причини, котрі зумовили їхню появу. Виконайте вправи на редагування (на матеріалах аудіозаписів діалектних текстів). 2. Ділова гра – командне змагання «Знайди та виправ мовні помилки та мовленнєві недоліки!» (аудиторна робота). Запропоновано деформовані тексти, де є стилістичні та граматичні мовні помилки, суржик, інвективна лексика, багатослів'я, порушення точності, логічності тощо.

Тема: «Основи українського правопису». Правописні норми української мови: історія правопису.

Завдання. Прочитайте вислів І. І. Огієнка: «Кожний студент вищої школи, якого б фаху він не навчався, мусить добре знати найперше

свою соборну літературну мову й вимову, свій соборний правопис. Особливо ж мусять вони плекати вивчення складні [синтаксису] своєї мови й пишати її добрим знанням» [Огієнко].

1. Що ви знаєте про перший державний правопис української мови 1918–1921 років (правопис ВУАН)? Які з правил української орфографії, записані у ньому, діють і сьогодні? (усні відповіді). 2. Підготуйте презентацію на тему: «Роль Івана Огієнка у становленні українського правопису».

Спираючись на педагогічні вимоги до реалізації моделі змішаного навчання у ЗВО, окреслені науковцями [Груба], [Климова], та забезпечивши здобувачів наведеними вище завданнями, протягом першого семестру 2024/2025 н.р. ми перевіряли робочу гіпотезу дослідження серед 223 першокурсників нефілологічних спеціальностей Поліського національного університету.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На контрольному етапі експерименту (шляхом проведених спостережень, аналізу усних і письмових відповідей здобувачів за тематикою дисципліни, анкетування та виконання предметних тестів) було отримано дані, оброблені за допомогою методів математичної статистики. Порівняння цих даних із результатами констатувального експерименту кількісно

та якісно засвідчило позитивну динаміку сформованості національно свідомої мовної особистості майбутніх фахівців. Зокрема, більшість здобувачів своєчасно виконували всі завдання, використовуючи рекомендовані Інтернет-ресурси, та презентували відповіді на аудиторних заняттях. 93% першокурсників засвідчили в анкетах, що висловлювання Івана Огієнка є актуальними, патріотичними, переконливими, спонукають до роздумів та ознайомлення із його життям та діяльністю. Підвищився рівень вмотивованості здобувачів до вивчення норм літературної мови як державної – особливо йдеться про осіб, які живуть у російськомовних родинах: взаємне виправлення помилок в усному та писемному мовленні узвичаїлося як під час занять, так і за межами ЗВО (це засвідчили спостереження та результати опитування 67% респондентів). Отже, у цілому висунуту гіпотезу було підтверджено. Зазначимо однак, що подальших лінгводидактичних розвідок потребують питання порушення академічної доброчесності та психологічна неготовність усе ще значної кількості здобувачів до виголошення промов (відповідно труднощі відчувають 80% і 45% осіб). Сподіваємося, що використання творчої спадщини видатних українців на заняттях із української мови у вищій школі зацікавить науковців та освітян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Груба Т. Л. Моделі змішаного навчання в системі підготовки студентів-філологів: характеристика та особливості впровадження. Мовна особистість в освітньому просторі : монографія / за заг. ред. І. Д. Пасічника; редкол. О. А. Вісич, Х. М. Карповець, З. В. Столяр. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. С. 184–196. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8496/1/%D0%9C%D0%BE%_%D0%9E%_%80%D0%BE%D0%B3.pdf
2. Гусак І. Формування цілісної національно-мовної особистості майбутнього фахівця // Мова та культура у просторі новітніх технологій: проблеми сучасної комунікації : матеріали VI Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 23 березня 2023 р. К. : Талком, 2023. С. 29–30. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59270>
3. Марчук, Л. (2010). Термінологія на сторінках часопису Івана Огієнка «Рідна мова» (1933–1935 рр.). *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта*, (VII), 133–139. вилучено із <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/article/view/255944>
4. Огієнко Іван. Наука про рідномовні обов'язки : Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / Іван Огієнко /. Жовква : друкарня оо. Василян, 1936. 72 с. URL: <https://chtivo.org.ua/literature/publicistika/9582-nauka-pro-ridnomovni-obovjazki-vitjagi.html>
5. Поперечна Г. Національна свідомість як цінність і умова розвою нації. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід : збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (13–14 травня 2022 року, м. Тернопіль). Тернопіль : Вектор ; ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 182–186. URL: <http://dSPACE.tnpu.edu.ua/handle/123456789/25833>
6. Рідна мова / Л. В. Кравець. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. URL: <https://esu.com.ua/article-885376>

7. Святоцький О. Д. Поняття, ознаки, атрибути та символи державності. *Право України*. 2021. № 9. С. 22–25. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001417013> України». 23 лютого 2019 року. URL: <http://www.golos.com.ua/article/314085>
8. Сохацька, Є. І. Іван Огієнко – будівничий нації (за матеріалами «Нашої культури»). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2002. № 9. С. 32–34. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/166/2/30.pdf>
9. Черкасенко Спиридон. О рідна мово, скарбе мій! URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12623#google_vignette
10. Kateryna Klymova, Svitlana Petrova, Antonina Plechko, Tetyana Kovalyova, Svitlana Khmelivska. Implementation of Blended Learning Rotation Model in Teaching Business English and Business Ukrainian in Higher Education Institutions // *World Journal of English Language*, 2023. Vol. 13. No. 7. Ontario, Canada. URL: <http://wjel.sciedupress.com/>

REFERENCES

1. Hruha T. L. Modeli zmishanoho navchannia v systemi pidhotovky studentiv-filolohiv: kharakterystyka ta osoblyvosti vprovadzhennia. *Movna osobystist v osvithomu prostori : monohrafiia / za zah. red. I. D. Pasichnyka; redkol. O. A. Visych, Kh. M. Karpovets, Z. V. Stoliar. Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», 2021. S. 184–196. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8496/1/%D0%9C%D0%BE%_%D0%9E% %80%D0%BE%D0%B3.pdf*
2. Husak I. Formuvannia tsilisnoi natsionalno-movnoi osobystosti maibutnoho fakhivtsia // *Mova ta kultura u prostori novitnikh tekhnolohii: problemy suchasnoi komunikatsii : materialy VI Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, m. Kyiv, 23 bereznia 2023 r. K. : Talkom, 2023. S. 29–30. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59270>*
3. Marchuk, L. (2010). Terminolohiia na storinkakh chasopysu Ivana Ohiiienka "Ridna mova" (1933–1935 rr.). *Ivan Ohiiienko i suchasna nauka ta osvita, (VII)*, 133–139. vylucheno iz <http://ohiiienko.kpnu.edu.ua/article/view/255944>
4. Ohiiienko Ivan. *Nauka pro ridnomovni oboviazky : Ridnomovnyi katekhyzys dlia vchyteliv, robotnykiv pera, dukhovenstva. advokativ, uchniv i shyrokoï hromadianstva / Ivan Ohiiienko / Zhovkva : drukarnia oo. Vasyliian, 1936. 72 s. URL: <https://chtivo.org.ua/literature/publicistika/9582-nauka-pro-ridnomovni-obovjazki-vitjagi.html>*
5. Poperechna H. Natsionalna svidomist yak tsinnist i umova rozvoiu natsii // *Tsinnisni oriiientyry v suchasnomu sviti: teoretychnyi analiz ta praktychnyi dosvid : zbirnyk tez IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (13-14 travnia 2022 roku, m. Ternopil). Ternopil : Vektor ; TNPU im. V. Hnatiuka, 2022. S. 182–186. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/25833>*
6. *Ridna mova / L. V. Kravets // Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Redkol. : I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskyi, M. H. Zhelezniak [ta in.] ; NAN Ukrainy, NTSh. K.: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2024. URL: <https://esu.com.ua/article-885376>*
7. Sviatotskyi O. D. Poniattia, oznaky, atributy ta symvoly derzhavnosti. *Pravo Ukrainy*. 2021. № 9. С. 22–25. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001417013> України». 23 liutoho 2019 roku. URL: <http://www.golos.com.ua/article/314085>
8. Sokhatska, Ye. I. Іван Огієнко – будівничий нації (за матеріалами “Нашої культури”). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2002. № 9. С. 32–34. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/166/2/30.pdf>
9. Cherkasenko Spyrydon. *O ridna movo, skarbe mii!* URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12623#google_vignette
10. Klymova, K., Petrova, S., Plechko, A., Kovalyova, T., Khmelivska, S. (2023). Implementation of Blended Learning Rotation Model in Teaching Business English and Business Ukrainian in Higher Education Institutions *World Journal of English Language*, 13(7). Ontario, Canada. Retrieved from <http://wjel.sciedupress.com/>

K. YA. KLYMOVA

*Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Foreign Languages,
Polissya National University, Zhytomyr, Ukraine
E-mail: klimov999@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-0566-4044>*

**«THE SCIENCE OF MOTHER TONGUE DUTIES'» BY IVAN OHIENKO:
MODERN PERCEPTION IN THE CONTEXT OF FORMING A NATIONALLY
CONSCIOUS LINGUISTIC PERSONALITY OF A HIGHER EDUCATION STUDENT**

The article examines the theoretical foundations and practical aspects of the problem of forming a higher education student as a nationally conscious linguistic personality in the business Ukrainian language classes at a higher education institution. The author sees the relevance of scientific research in the growing role of the state language in society and the interest of young people in the scientific heritage of prominent patriots of Ukraine. The main purpose of the study is to theoretically substantiate and experimentally test the effectiveness of using Ivan Ohienko's essay "The Science of Native Language Duties" as a means of forming a nationally conscious linguistic personality of a specialist in a blended learning environment. In accordance with the aim, a number of tasks were consistently solved: the source base was analysed, on the basis of which the definition of the concept of "nationally conscious linguistic personality of a higher education student" was proposed; an experimental research programme was developed; the content of tasks on the topics of the Business Ukrainian course was updated, which included the processing of Ivan Ohienko's statements from the above-mentioned work; original tasks were tested in the process of teaching freshmen according to the rotational model; the results of the experimental research were summarised.

The author summarises the challenges faced by a higher education teacher when teaching the Ukrainian language in a rotational model of blended learning, such as: inconsistency of tasks for classroom and extracurricular work, low interest of students in studying the works of famous Ukrainians of the past, deliberate disregard for the norms of literary language in professional communication, psychological discomfort of freshmen in the process of giving speeches in front of an audience, violation of the rules of academic integrity. These challenges are outlined as a result of the fact-finding experiment, which necessitated the development and implementation of an experimental training programme (during the academic semester) in the educational process. The article contains a number of original tasks for extracurricular and classroom work that correspond to the topics of the Business Ukrainian course. At the beginning of each task there is a statement from Ivan Ohienko's work "The Science of Native Language Duties" (1936) that illustrates a particular issue of the topic, encourages students to think and be creative. The data of the control experiment, processed using the methods of mathematical statistics, have generally shown the effectiveness of the implemented tasks and the positive dynamics of the process of forming a nationally conscious linguistic personality of students.

The prospects of this study are a separate linguistic and didactic study of the issues of forming academic integrity and rhetorical competence using the works of prominent Ukrainians.

Key words: nationally conscious linguistic personality of a higher education student, business Ukrainian, rotational model of blended learning, classroom and extracurricular work, "native language duties", language norms, "language sense".